

Munkás(k)uta(táso)k a tervgazdálkodástól a vadkapitalizmusig

A Társadalomtudományi
Kutatóközpont KDK/
20. Század Hangja Archívum
és a Vera és Donald Blinken
Nyílt Társadalom Archívum
online műhelykonferenciája

•**Időpont:** 2020. december 3-4.

•**Helyszín:** online

***A zoom-linket december 1-e után tesszük
közzé a [honlapunkon](#) és a [facebook oldalunkon](#)***

Fortepan/Bojár Sándor, 1970.

DECEMBER 3

9:00 Köszöntő (Kovács Éva és Székely Iván)

NYITÓ ELŐADÁS

Horváth Sándor: Száz év magány? A munkáskutatások „hasznáról és káráról” a huszadik században
Moderál: Kovács Éva

10:00-11:30 REFLEXIÓK AZ ÖRÖKSÉGRE – Régi módszerek, értelmezési keretek, kutatási anyagok
újrahasznosíthatósága

Tóth András: Munkások, szakszervezetek és politika. Munkásosztály vagy munkáspolgárosodás? A 80-as
évek polgári munkáskutatási hagyományainak újragondolása

Tolnai Gyula: Munkáskutatások a 20. századi Nagykőrösről

Szarvas Márton: Munkáshagyományörzés és művelődés Salgótarjánban

Moderál: Szabari Vera

11:30-11:45 Szünet

11:45-12:45 KEREKASZTAL: A MUNKA VILÁGA MINT TEREP – A kritikai társadalomkutatás a
rendszerátalakítás előtt 1.

Mit jelentett munkásokat kutatni egy olyan időszakban, amikor a munkásság kitüntetett szerepet kapott
az ideológiai diskurzusokban? Hogyan változott a munkásság mint csoport megítélése a szocializmus
évtizedeiben? Milyen hatása volt a politikának a munkásságról szóló tudományos kutatásokra? Milyen
szövetségek kötődtek, milyen ellentétek formálódtak a politikai és tudomány narratívái között?

Vendégek: Dávid János, Kozák Gyula, Krémer Balázs

Moderál: Gárdos Judit

12:45-13:30 Szünet

13:30-15:00 GYÁRTÖRTÉNETEK – Longitudinális és longue durée kutatások a szociológia és a
társadalomtörténet határán

Venczel Tímea: Az Orion kutatás időszerűsége

Kovács Kamilla: Archívum a gyakorlatban – A háromrészes Orion kutatásról

Sándor Cecília: A munkásság és a munka világa egy gyártörténeti kutatás kontextusában

Moderál: Tibori Tímea

15:00-16:00 KEREKASZTAL: A VÁLLALAT MINT TEREP – A kritikai társadalom- és gazdaságtudományok
rendszerátalakítás előtt 2.

A közgazdaságtan bevett kutatási módszere az esettanulmány, amely már évtizedek óta jelen van a hazai
közgazdasági gondolkodásban. Mi a “terep” közgazdasági értelemben? Voltak-e előzetesen kialakított
interjúk tervek a vállalati esettanulmányoknál? Mire lehetett aztán használni ezeket az interjúkat? Hogyan
lehetett beilleszteni a kvalitatív szociológiai módszerekkel szerzett tudást a közgazdaságtudományi
kánonokba?

Vendégek: Köllő János, Laki Mihály, Csanádi Mária, Juhász Pál

Moderál: Kovács Éva

16:00-16:15 Szünet

16:15-17:45 TÚL A BÉRMUNKÁN? – Új kérdések a munkaerő-kutatásokban

Meszmann T. Tibor: Nagyvállalati bérmunka. A szervezeti munkásság és munkaviszonyok elemzése a
munkaügyi kapcsolatok perspektívájából.

Kovai Cecília – Vigvári András: Munkaerő-tartaléksereg és a tanodák szerepe

Váradai Monika Mária: Menedék, zárvány, mobilitási ösvény? – A közfoglalkoztatás női mikrovilága

Moderál: Valuch Tibor

17:45-18:00 Szünet

18:00-19:00 ESTI BESZÉLGETÉS: TÚL A TUDOMÁNYON? – A kritikai kutatások szakpolitikai haszna

Sérülékeny csoportok vizsgálatánál a hetvenes évektől kezdve normává vált a kutatók társadalmi
elköteleződése. A mai kritikai felfogásban a tudományos eredményektől nem is igen választható el a
kutatások szakpolitikai hasznosulása. Milyen elméleti, módszertani dilemmákat vetnek fel a tudományos
célkitűzéseken kívül eső várakozások? Hogyan változott idővel a tudományos szakértők helyzete, szerepe,
befolyása? Hasznos vagy hálátlan dolog beavatkozni helyi közösségek életébe, politikai döntéshozók keze
alá dolgozni?

Vendégek: Csongor Anna, Kovai Cecília, Lukács György, Szalai Júlia

Moderál: Vajda Róza

PROGRAM
2020 DECEMBER 3 ÉS 4

DECEMBER 4

9:00-10:45 EGYENLŐTLENSÉGEK – Térbeli egyenlőtlenségek,
vadkapitalizmus, átmenet

Czírpusz Márton: A munka térbeli kiigazítása és az 1970-es évek válsága az
államszocialista Magyarországon

Csányi Gergely – Dész Fanni – Gregor Anikó: „Pest megér egy testet” – A
magyarországi pornóipar a „hosszú kilencvenes években” mint a világgazdaságba
való reintegráció egy patriarchális formája

Kelemen Katalin: Egy „üstökös vállalkozás” története a nyolcvanas évekből

Turai Eszter: Modernizáció vagy lassú rohadás? Piacosodás és növekvő

kizsákmányolás a Magyar Postánál

Moderál: Tari Örs Lehel

10:45-11:45 KEREKASZTAL: Digitális munkások, internetes proletariátus

Kit tekinthetünk munkásnak a digitális korban? Kik a digitális munkások, mi az
internetes proletariátus? Magyarországon vannak-e ilyenek? Van-e csoporttudatuk,
közös kultúrájuk? Hogyan lehetne vizsgálni őket? Vannak-e erre követendő
példák?

Vendégek: Bognár Éva, Rab Árpád, Z. Karvalics László

Moderál: Székely Iván

11:45-12:30 Szünet

12:30-14:00 KRITIKAI REFLEXIÓK – Hiányok, feltáratlan történetek a
munkásság-kutatásban

Bartha Eszter: „Érdekelte a művészet, felébredt benne a kíváncsiság, és csinált
is valamit. De azután a lány, aki kiemelte őt, külföldre szökött. Szóval annyi ereje
nem volt magának, hogy ezt az utat folytassa...”: Munkáskultúra és ideológia a
konzolidált Kádár-korszakban Magyarországon

Gárdos Judit, Kovács Éva, Szabari Veronika: Egy történeti összehasonlító
vizsgálat korlátai és lehetőségei

Grexa Izabella: „... az ételtől citromot kapok, melyből megpróbálok limonádét
csinálni.” Egy munkásnő hagyatékának értelmezési lehetőségei a korabeli
munkáskutatások keretében

Moderál: Szász Anna Lujza

14:00-15:00 KEREKASZTAL: KERESZTHATÁSOK – Archívumok a
szociológiában, szociológia az archívumokban

Mennyiben tud hozzájárulni a levéltári gyakorlat a szociológiai kutatások során
keletkezett anyagok újrafelhasználásához? Hogyan kerülhetnek be szociológiai
szempontok a keletkezésük körülményeinél fogva nem társadalomkutatási
jellegű levéltári források feldolgozásába? Milyen formában tudja a jövőben a
levéltár segíteni a szociológusok munkáját és fordítva, mit tanulhat a levéltár a
szociológusoktól? Vannak-e olyan levéltári gyűjtemények, amelyek valamilyen
oknál fogva a közeljövőben különösen érdekesek lehetnek a szociológus kutatók
számára?

Vendégek: Keller Márkus, Lugosi András, Lukács Bea

Moderál: Kovács Éva és Tari Örs Lehel

15:00-15:15 Szünet

15:15-16:15 ZÁRÓ ELŐADÁS

Valuch Tibor: A modernkori magyar munkásság tagolódása és a munkáskutatások
Moderál: Tibori Tímea